

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนสังกัด กรุงเทพมหานคร

The developmental guidelines for the operation of
public libraries under the supervision of the Bangkok
Metropolitan Administration

กนกพร อ่อนบุญ*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
สภาพการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค
ในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการห้อง
สมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดย
เปรียบเทียบกับมาตรฐานห้องสมุดประชาชน
พ.ศ. ๒๕๕๐ ตลอดจนศึกษาแนวทางการ
พัฒนาห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพ
มหานคร การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง
คุณภาพโดยการสัมภาษณ์และการสังเกต
สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน ผล
การวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. สภาพการดำเนินงาน พบว่า ห้อง
สมุดประชาชนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตบริเวณ
ศูนย์กลางของชุมชน ให้บริการยืม - คืน
บริการข่าวสาร บริการข้อมูลท้องถิ่น บริการตอบ
คำถามและช่วยการค้นคว้า บริการแนะนำการใช้
ห้องสมุด บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ และบริการ
อินเทอร์เน็ต กิจกรรมที่จัด คือ กิจกรรม
ส่งเสริมการอ่าน ใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ
ได้แก่ ระบบ E-lib และ PLS
๒. ปัญหาและอุปสรรคในด้านการบริหาร
จัดการห้องสมุดประชาชน พบว่า ห้องสมุด

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร"

** นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ส่วนใหญ่มีปัญหามากที่สุด ในด้านการบริหารงบประมาณ รองลงมาคือความร่วมมือกับองค์กรภายนอก/ชุมชน และการประชาสัมพันธ์

๓. เมื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันด้านการบริหารจัดการของห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานครกับมาตรฐานห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พบว่าสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันแตกต่างกับมาตรฐานห้องสมุดประชาชน ใน ๗ ด้าน จาก ๑๓ ด้าน

๔. แนวทางการพัฒนาห้องสมุดประชาชน จำแนกเป็น ๒ องค์ประกอบ ได้แก่ (๑) การบริหารจัดการทั่วไป และ (๒) การให้บริการสารสนเทศ โดยในทุกด้านของการดำเนินงานควรมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการให้บริการสารสนเทศให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

คำสำคัญ: ห้องสมุดประชาชน, กรุงเทพมหานคร, สภาพการดำเนินงาน, แนวทางการพัฒนา

Abstract

The purposes of this study were to study the operating condition, as well as problems and obstacles on operation in term of management of public libraries under the supervision of the BMA, by comparing with the Standard of Public Libraries, 2008, and to study guidelines for development of the operations of public libraries under the supervision of the BMA. The study used qualitative research

method by in-depth interview and observation of the operating conditions of public libraries. The findings of this study were as follows:

1. Operating condition, most of the library building were located in the central area of communities. The services provided were circulation service, information service, local information service, reference and information service, library guidance service, mobile library service, and internet service. The activity provided was the reading promotion. The automated library system used were E-lib and PLS.

2. The Problems and obstacles on operation in term of management of the public libraries mostly were budget management, followed by external organization / community cooperation and public relations.

3. When comparing between the present operating conditions in term of management of the public libraries and the Standard of Public Libraries, 2008 issued by the Library Association of Thailand, revealed that the differences were found in ๗ aspects from 13 aspects.

4. The guidelines for development of the public libraries operations consisted of 2 factors : (1) management in general and (2) information services. The operations in all aspects of public libraries should be improved in order to increase the quality and effectiveness in information services as the standard criteria.

KEYWORDS: Public libraries, Bangkok Metropolis, Operating condition, Developmental guidelines

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ความรู้เป็นรากฐานที่สำคัญอย่างแท้จริง ดังคำกล่าวที่ว่า "ปัจจุบันความรู้เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดสำหรับพลังอำนาจและความมั่งคั่งของประเทศ" (วิรัช ลภิวตันกุล, ๒๕๔๙) รัฐจึงต้องดำเนินการให้มีการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

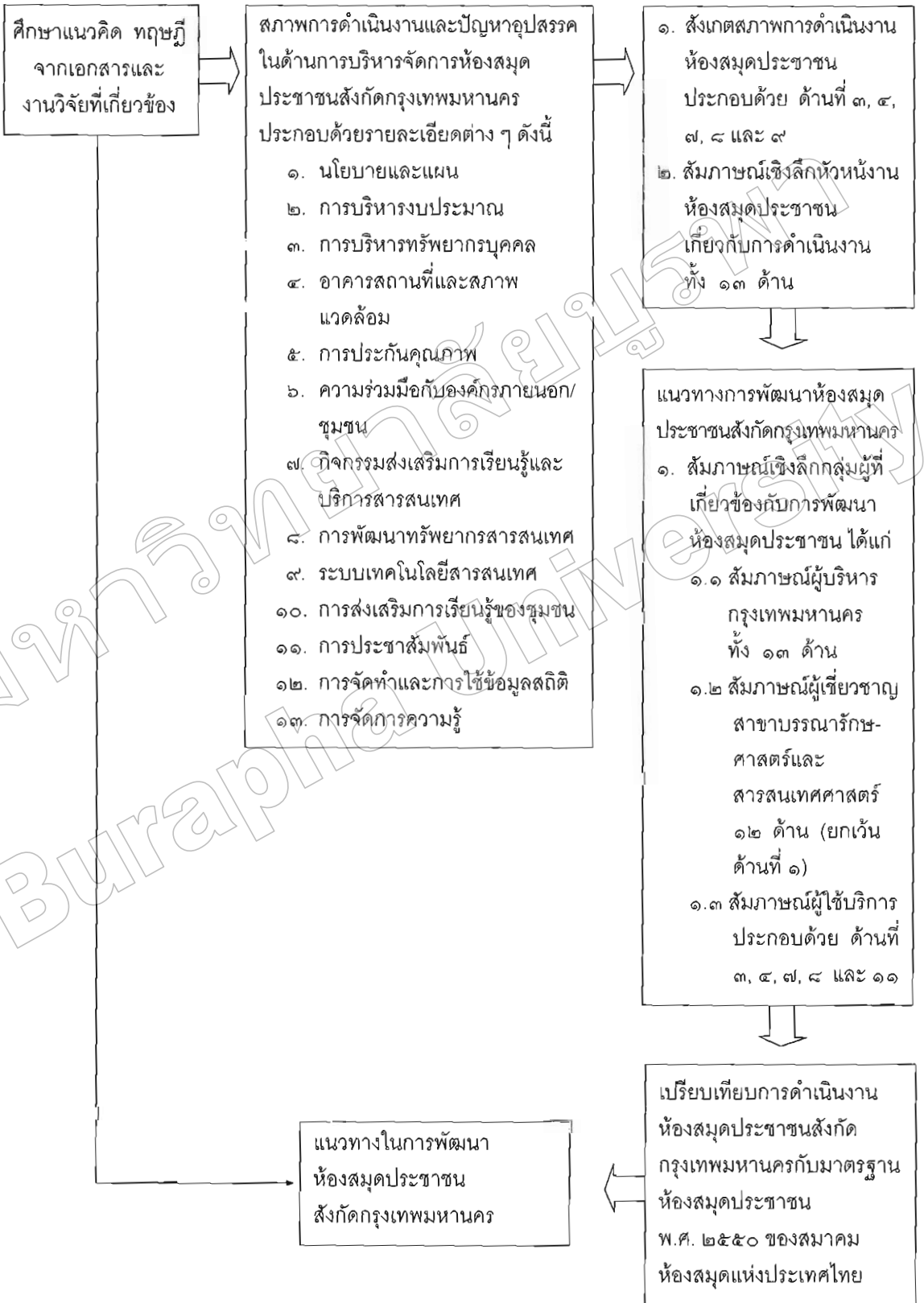
การรับรู้สารสนเทศในยุคข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากวิทยาการใหม่ ๆ ที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับคนในสังคม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของห้องสมุดประชาชนซึ่งระบุไว้ในมาตราที่ ๒๕ "พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒" แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ ให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งห้องสมุดประชาชนอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน, ๒๕๔๗) ที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ คือมีสุขภาพดี มีสติปัญญา มีความสามารถ มีคุณธรรม สามารถอยู่ในสังคมและประกอบอาชีพได้ จะเห็นได้ว่าห้องสมุดประชาชนเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของประชาชน

ห้องสมุดประชาชนจึงนับเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความสำคัญยิ่งในฐานะเป็นรากฐานของการสร้างสังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิทยาการ

ต่าง ๆ ไว้ให้บริการในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้บริการความรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม รวมถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่อยู่ในเขตทุรกันดารห่างไกล ตลอดจนชนกลุ่มน้อยที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย

ห้องสมุดประชาชนจึงเป็นแหล่งความรู้ที่ทุกคนมีสิทธิเข้าไปศึกษาค้นคว้าได้ตลอดเวลา ตลอดจนส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนและประเทศและยังมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่านและเป็นผู้ใฝ่รู้ จึงจำเป็นที่ห้องสมุดประชาชนจักต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานและการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๑) อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยยังมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสู่บทบาทที่พึงประสงค์ (ชุตินา สัจจามันท์ และคณะ, ๒๕๕๑, หน้า ๑๔๘)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อชี้ให้เห็นถึงสภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนนำเสนอแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ทั้งนี้ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการโดยเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สนองต่อความต้องการและความจำเป็นของชุมชน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร

๓. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานครกับมาตรฐานห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๐

๔. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตสภาพการดำเนินและสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาห้องสมุดประชาชน โดยครอบคลุมกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้างานห้องสมุดประชาชน จำนวน ๒๗ คน ผู้บริหารกรุงเทพมหานครและผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน ๖ คน และผู้ใช้บริการ จำนวน ๒๐ คน

เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยแบบบันทึกข้อมูล จำนวน ๑ ชุด และแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๓ ชุด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบบันทึกข้อมูลและแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยการหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC)

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกผลการวิจัยออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มหัวหน้างานห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร (๒) กลุ่มผู้บริหารกรุงเทพมหานครและผู้เชี่ยวชาญสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ (๓) กลุ่มผู้ใช้บริการ โดยนำเสนอในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

๑. สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

๑.๑ สภาพการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนสังกัดสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว

๑.๒ สภาพการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนสังกัดสำนักงานเขต

ซึ่งในบทความนี้จะนำเสนอทั้งภาพรวมของสภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานครและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานห้องสมุดจำแนกตามสังกัดโดยสังเขป ดังนี้

ด้านอาคารสถานที่ ห้องสมุดส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตศูนย์กลางชุมชนที่การคมนาคมสะดวก สภาพอาคารเป็นเอกเทศเป็นอาคารที่ให้บริการห้องสมุดโดยเฉพาะ

ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๐๑ - ๖๐๐ ตารางเมตร โดยแบ่งออกเป็นพื้นที่ปฏิบัติงานด้านเทคนิค และพื้นที่ให้บริการซึ่งจัดแยกเป็นสัดส่วนชัดเจน บางแห่งมีสถานที่คับแคบไม่สามารถขยายพื้นที่เพิ่มเติมได้

ด้านบุคลากร ส่วนใหญ่มีบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ตำแหน่ง บรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด จำนวน ๑ คน และมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย นักการภารโรงและอาสาสมัครช่วยงานห้องสมุด

ด้านอุปกรณ์และครุภัณฑ์ ส่วนใหญ่มีโต๊ะให้บริการสำหรับอ่านหนังสือประมาณ ๑๑ - ๒๐ ตัว และมีเก้าอี้จำนวน ๘๑ - ๑๐๐ ตัว นอกจากนี้ห้องสมุดส่วนใหญ่มีชั้นหนังสือให้บริการประมาณ ๒๑ - ๔๐ ชั้น แบ่งเป็นชั้นวางวารสาร หนังสือพิมพ์ และสื่อสารสนเทศอื่น ๆ ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศและสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศและบริการอินเทอร์เน็ต เครื่องพิมพ์ เครื่องถ่ายเอกสาร มีให้บริการจำนวนน้อย

ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ส่วนใหญ่หนังสือที่ให้บริการเป็นหนังสือใหม่ มีจำนวน ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ เล่ม ซึ่งเป็นหนังสือภาษาไทย จำนวน ๑๐,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ เล่ม และหนังสือภาษาต่างประเทศ จำนวน ๑ - ๕๐๐ เล่ม เมื่อจำแนกตามประเภทเป็นหนังสือประเภทความรู้ทั่วไป หนังสือวิชาการ และหนังสือสำหรับเด็ก สำหรับวารสารนั้นส่วนใหญ่เป็นวารสารทั่วไปและนิตยสาร จำนวน

๑๑ - ๒๐ ชื่อ ส่วนหนังสือพิมพ์มีหนังสือพิมพ์ภาษาไทย จำนวน ๕ - ๖ ชื่อ และหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ จำนวน ๑ ชื่อ

ด้านสื่อโสตทัศน ส่วนใหญ่สื่อโสตทัศนที่ให้บริการมีจำนวน ๑ - ๒๐๐ ชิ้น แบ่งเป็น เทปเสียง จำนวน ๑ - ๒๐๐ ม้วน แผ่นที่ จำนวน ๑ - ๓ แผ่น และลูกโลกจำนวน ๑ ลูก ส่วนเทปวีดิทัศน์ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่มีให้บริการ

ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนใหญ่มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้บริการจำนวน ๑ - ๒๐๐ ชิ้น แบ่งเป็นซีดีรอม จำนวน ๑ - ๑๐๐ แผ่น วีซีดี จำนวน ๑๐๑ - ๒๐๐ แผ่น ดีวีดี จำนวน ๑ - ๕๐ แผ่น ส่วนฐานข้อมูลออนไลน์ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่มีให้บริการ

ด้านการบริการและการจัดกิจกรรม ห้องสมุดส่วนใหญ่เปิดให้บริการในวันอังคาร - อาทิตย์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. โดยหยุดให้บริการในวันจันทร์และวันนักขัตฤกษ์ ผู้ใช้บริการเป็นประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา เฉลี่ยวันละ ๑๐๑ - ๒๐๐ คนต่อวัน มีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมาใช้งานห้องสมุดจำนวน ๑๕ แห่ง โดยใช้ระบบ E-lib (๙ แห่ง) และ PLS (๖ แห่ง) ในการรับสมัครสมาชิก การยืม - คืน และการสืบค้นรายการทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด ในด้านการบริการห้องสมุดส่วนใหญ่จัดบริการต่าง ๆ เช่น บริการยืม - คืน บริการข่าวสาร บริการข้อมูลท้องถิ่น บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการห้องสมุดเคลื่อนที่และบริการอินเทอร์เน็ต ในด้านการจัดกิจกรรม

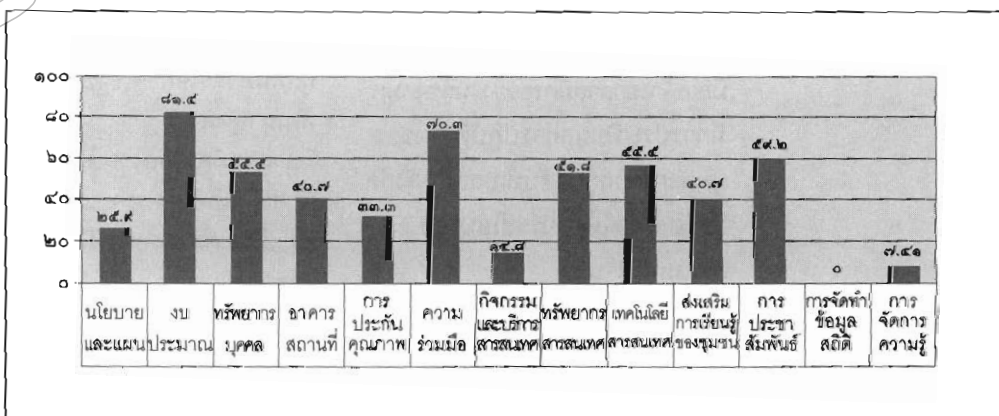
ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การพัฒนาอาชีพ การเข้าค่าย และการจัด นิทรรศการส่งเสริมการเรียนรู้

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญ ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของสภาพการ ดำเนินงานของห้องสมุดประชาชนทั้ง ๒ สังกัด ดังนี้

๑. ด้านอาคารสถานที่ ห้องสมุดสังกัด สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว มีการ ปรับปรุงสภาพลักษณะจากรูปแบบเดิมให้เป็น ห้องสมุดแนวใหม่โดยมีการออกแบบภายใน และภายนอกอาคารที่ทันสมัย สวยงาม มี บริการที่หลากหลายขึ้น เช่น บริการห้องฉาย ภาพยนตร์ ห้องทำการบ้าน และมุมบริการ เครื่องดื่ม มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ สนับสนุนการให้บริการทุกแห่ง เช่น การให้ บริการยืม - คืน และการสืบค้นรายการทรัพยากร สารสนเทศของห้องสมุดด้วยระบบห้องสมุด อัตโนมัติ E - lib รวมทั้งมีบริการอินเทอร์เน็ตให้ บริการอย่างทั่วถึง ส่วนด้านอาคารสถานที่ของ

ห้องสมุดสังกัดสำนักงานเขต มีความคับแคบไม่ สามารถใช้พื้นที่ให้บริการได้เหมาะสม ไม่มี บริการห้องฉายภาพยนตร์และมุมบริการเครื่องดื่ม ให้บริการยืม - คืน และการสืบค้นรายการ ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดด้วยระบบ ห้องสมุดอัตโนมัติ PLS (๖ แห่ง จาก ๑๘ แห่ง) มีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้บริการจำนวน น้อยมากหรือบางแห่งไม่มีให้บริการเลย

๒. ปัญหาและอุปสรรคในด้าน การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนสังกัด กรุงเทพมหานคร พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่ มีปัญหา最多ในด้านการบริหารงบประมาณ รongลงมา ได้แก่ ความร่วมมือกับองค์กร ภายนอก/ชุมชน การประชาสัมพันธ์ การบริหาร ทรัพยากรบุคคล ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ อาคาร สถานที่และสภาพแวดล้อม การส่งเสริมการ เรียนรู้ของชุมชน การประกันคุณภาพ นโยบาย และแผนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และ บริการสารสนเทศและการจัดการความรู้ ตาม ลำดับ ดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ ปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร

๓. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน ด้านการบริหารจัดการของห้องสมุดประชาชน

๔. สังกัดกรุงเทพมหานคร กับมาตรฐานห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พบว่า สภาพการดำเนินงานในปัจจุบันของห้องสมุดประชาชน สังกัดกรุงเทพมหานครแตกต่างกับมาตรฐาน

ห้องสมุดประชาชน จำนวน ๗ ด้าน (จาก ๑๓ ด้าน) ได้แก่ ด้านการบริหารงบประมาณ การประกันคุณภาพ ความร่วมมือกับองค์กรภายนอก/ชุมชน การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การประชาสัมพันธ์ และการจัดการความรู้ มีรายละเอียดตามตารางที่ ๑ ดังนี้

ตารางที่ ๑ สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในปัจจุบันด้านการบริหารจัดการกับมาตรฐานห้องสมุดประชาชน

ประเด็นที่ศึกษา	สภาพปัจจุบัน (จากผลการวิจัย)	มาตรฐานห้องสมุดประชาชน
๑. นโยบายและแผน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย นโยบายและแผนงานที่เหมาะสม - ไม่มีคณะกรรมการบริหารห้องสมุด 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับปรัชญา พันธกิจ และวัตถุประสงค์ - มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารห้องสมุด
๒. การบริหารงบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานเจ้าสังกัด ประมาณ ๓๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี - งบประมาณไม่เพียงพอ - ไม่มีการแสวงหางบประมาณและรายได้อื่นนอกเหนือจากที่ได้รับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รับงบประมาณตามมาตรฐานที่กำหนดอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นทุกปี - มีการแสวงหารายได้อื่นนอกเหนือจากที่ได้รับ
๓. การบริหารงานทรัพยากรบุคคล	<ul style="list-style-type: none"> - มีนโยบายและแผนในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ - มีการจ้างอาสาสมัครช่วยงานห้องสมุด - มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรจากผู้บังคับบัญชาเจ้าสังกัด - มีสวัสดิการให้ตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร 	<ul style="list-style-type: none"> - มีแผนพัฒนาบุคลากรเชิงยุทธศาสตร์ - ทุกคนควรมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาบุคลากร - มีอาสาสมัครช่วยงานห้องสมุด - มีการคัดเลือก บรรจุ แต่งตั้งและประเมินบุคลากรอย่างมีระบบและมาตรฐาน
๔. อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - จัดพื้นที่ให้บริการเป็นสัดส่วนในลักษณะห้องสมุดมีชีวิต - มีบริการสำหรับกลุ่มพิเศษ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดพื้นที่ให้บริการเป็นสัดส่วนในลักษณะห้องสมุดมีชีวิต - มีบริการสำหรับกลุ่มพิเศษ

ตารางที่ ๑ สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในปัจจุบันด้านการบริหารจัดการกับมาตรฐาน
 ห้องสมุดประชาชน (ต่อ)

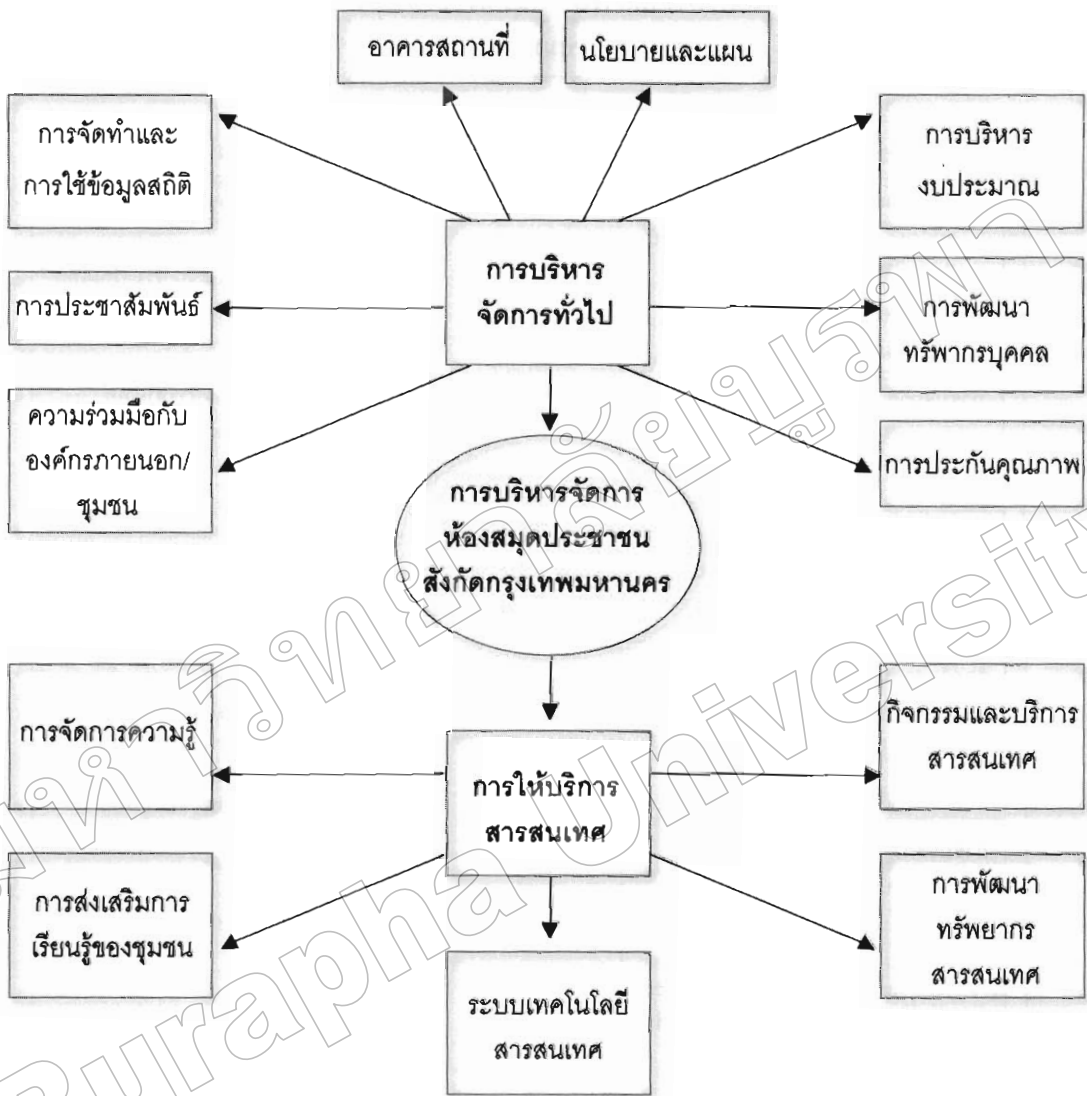
ประเด็นที่ศึกษา	สภาพปัจจุบัน (จากผลการวิจัย)	มาตรฐานห้องสมุดประชาชน
๕. การประกันคุณภาพ	- ไม่มีระบบการประกันคุณภาพที่เป็น รูปธรรมชัดเจน	- มีการจัดทำระบบการประกันคุณภาพ ที่ชัดเจน - บุคลากรมีส่วนร่วมในการประกัน คุณภาพห้องสมุด
๖. ความร่วมมือกับ องค์กรภายนอก/ชุมชน	- มีความร่วมมือกับโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร และชุมชนรอบ โรงเรียน	- มีความร่วมมือและเครือข่ายห้องสมุด ประชาชนทั่วประเทศ รวมทั้งมีความ ร่วมมือกับห้องสมุดประเภทอื่น ๆ
๗. กิจกรรมส่งเสริมการ เรียนรู้และบริการ สารสนเทศ	- จัดกิจกรรมและบริการเชิงรุกให้ บริการภายในชุมชน - สอดคล้องกับความต้องการ ของประชาชน - จัดบริการสำหรับกลุ่มพิเศษ เช่น เด็ก วัยรุ่น คนสูงอายุ และ คนพิการ	- จัดกิจกรรมและบริการเชิงรุกโดย หลักการความเท่าเทียมและทั่วถึง ผู้ใช้บริการ - สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชนและสภาพท้องถิ่น - พัฒนาคู่มือการบริการ อย่างต่อเนื่อง
๘. การพัฒนาทรัพยากร สารสนเทศ	- มีทรัพยากรสารสนเทศในปริมาณ น้อยและรูปแบบที่ไม่หลากหลาย - ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือก ทรัพยากรสารสนเทศเข้าห้องสมุด - มีการประเมินการใช้และคัดออก อย่างชัดเจน	- มีทรัพยากรสารสนเทศทุกรูปแบบ - ครอบคลุมเนื้อหาที่สนองความ ต้องการของประชาชนและ สภาพท้องถิ่น
๙. ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ	- มีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติมา ใช้ดำเนินงานในห้องสมุดไม่ครบ ทุกแห่งและไม่มีการพัฒนา ฐานข้อมูลดิจิทัล	- จัดทำเครื่องมือสืบค้นทรัพยากร สารสนเทศในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล
๑๐. การส่งเสริมการเรียนรู้ ของชุมชน	- จัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน อย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรมอาชีพ การอบรมภาษาต่างประเทศ และอบรม ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	- จัดกิจกรรมในลักษณะที่หลากหลาย และต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ

ตารางที่ ๑ สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในปัจจุบันด้านการบริหารจัดการกับมาตรฐาน
ห้องสมุดประชาชน (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา	สภาพปัจจุบัน (จากผลการวิจัย)	มาตรฐานห้องสมุดประชาชน
๑๑. การประชาสัมพันธ์	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่ไม่หลากหลายโดยผ่านสิ่งพิมพ์และกิจกรรมของห้องสมุด - มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านประชาสัมพันธ์ โดยวิธีการสังเกต ใช้แบบสอบถามและสถิติ การสมัครสมาชิก 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดระบบการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร - ประชาสัมพันธ์เชิงรุกผ่านสื่อทุกรูปแบบ - จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและต่อเนื่อง
๑๒. การจัดทำและการใช้ข้อมูลสถิติ	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดทำสถิติในด้านต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลสถิติมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาปรับปรุงงานในด้านต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำฐานข้อมูล ด้านจำนวนสมาชิก จำนวนทรัพยากรสารสนเทศ จำนวนบุคลากร การเงินและบัญชี เพื่อการบริหารรวมถึงสถิติต่าง ๆ เพื่อช่วยให้บรรณารักษ์สามารถบริหารงานห้องสมุดได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
๑๓. การจัดการความรู้	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีระบบการจัดการความรู้อย่างชัดเจน และไม่มีการเผยแพร่ให้ผู้ปฏิบัติงานทราบร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดการความรู้ที่ได้จากการประชุม อบรม หรือสัมมนา อย่างเป็นระบบที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ร่วมงานได้รับทราบและสามารถนำไปปรับปรุงงานที่ปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

๔. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาห้องสมุดประชาชน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนประมวลความคิดเห็นจากผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ผู้เชี่ยวชาญสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และผู้ใช้บริการ รวมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานห้องสมุด

ประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร กับมาตรฐานห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อนำเสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน ตามแผนภูมิประกอบคำอธิบายดังภาพที่ ๒

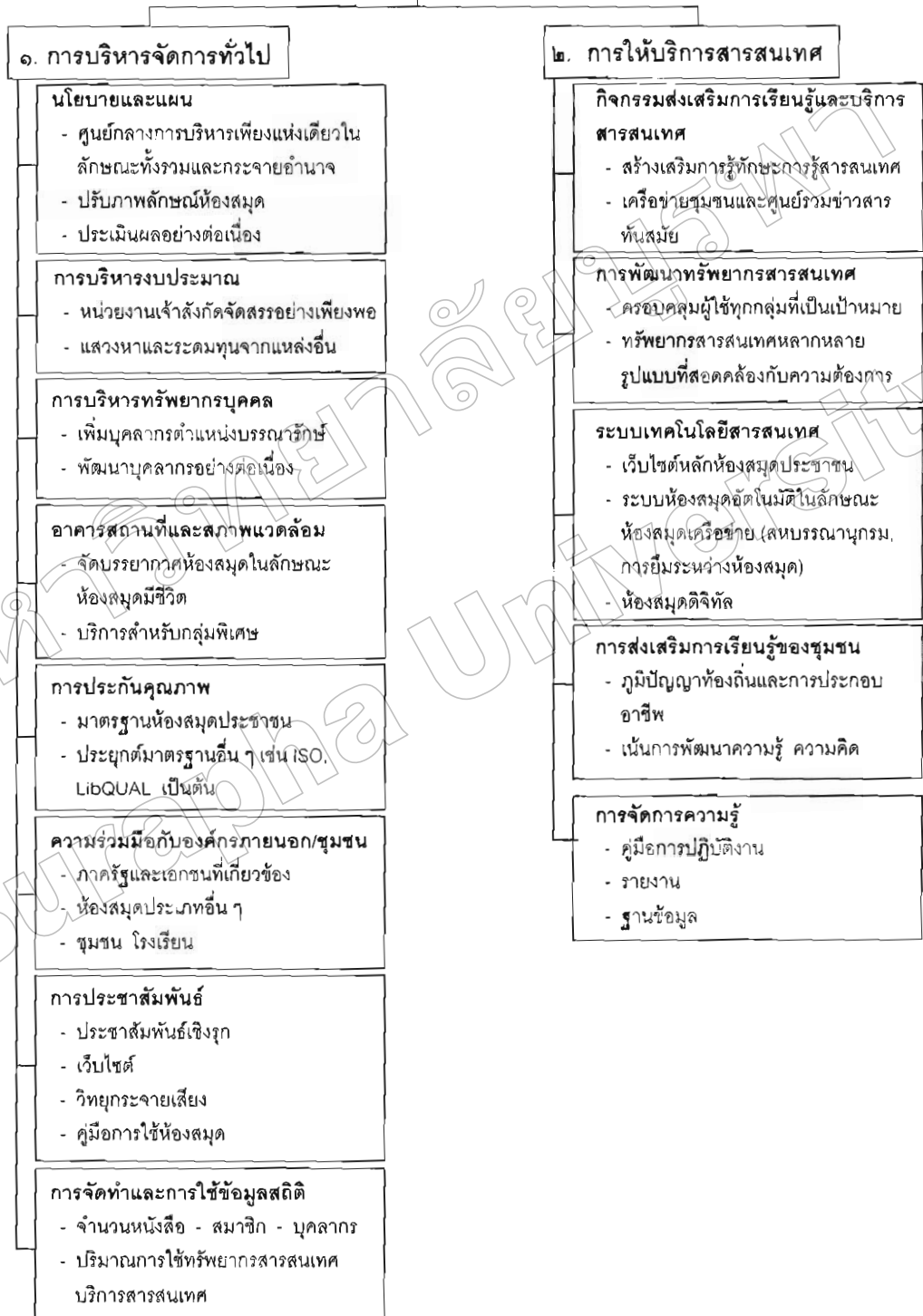

ภาพที่ ๒ การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มการบริหารจัดการออกเป็น ๒ กลุ่ม ตามลักษณะและขอบเขตของงาน คือ กลุ่มที่ ๑ การบริหารจัดการทั่วไป และกลุ่มที่ ๒ การบริการสารสนเทศ โดยกลุ่มที่ ๑ เป็นปัจจัยในการกระตุ้นให้การดำเนินงานห้องสมุดประชาชน

ในด้านต่าง ๆ ดำเนินไปตามเกณฑ์มาตรฐานและแผนที่กำหนด และช่วยส่งผลให้กลุ่มที่ ๒ การบริการสารสนเทศ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการและกลุ่มเป้าหมายและพัฒนางานห้องสมุดให้ได้มาตรฐาน ดังภาพที่ ๓ ดังนี้

**การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชน
สังกัดกรุงเทพมหานคร**

ภาพที่ ๓ การบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร มาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัย พบว่า ด้านอาคารสถานที่ของห้องสมุดส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตบริเวณศูนย์กลางชุมชนที่การคมนาคมสะดวก สอดคล้องกับงานวิจัยของพลักษณ์ ทองศาสตรา (๒๕๕๑) พบว่า ห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรุงเทพมหานครตั้งอยู่ในศูนย์กลางของชุมชน การคมนาคมสะดวกและมีบรรยากาศเชิญชวนให้เข้าไปใช้บริการและบรรณารักษ์มีส่วนช่วยในการดำเนินการด้านอาคารสถานที่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศมัย หลงเจริญ (๒๕๔๙) พบว่า ห้องสมุดประชาชนอำเภอในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในเขตชุมชน การคมนาคมสะดวก ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณสำหรับสร้างห้องสมุดให้เป็นสัดส่วน จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาพปัจจุบันอาคารห้องสมุดค่อนข้างคับแคบ เนื่องจากทรัพยากรสารสนเทศมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ทำให้พื้นที่ใช้สอยในห้องสมุดไม่เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิศมัย หลงเจริญ (๒๕๔๙) พบว่า อาคารห้องสมุด

ประชาชนอำเภอในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือค่อนข้างคับแคบและชำรุดทรุดโทรม

ด้านบุคลากรส่วนใหญ่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานห้องสมุดประกอบด้วยบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดจำนวน ๑ คน ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยไม่สอดคล้องกับปริมาณงาน และมีบุคลากรที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งอื่น ๆ เช่น นักการภารโรงและอาสาสมัครช่วยงานห้องสมุด คล้ายคลึงกับงานวิจัยของพัชรินทร์ ชมบุญ (๒๕๔๔) และจรัสรัตน์ โพธิ์วิจิตร (๒๕๔๕) พบว่า ห้องสมุดประชาชนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนมีบุคลากรประจำห้องสมุดจำนวน ๑ คน ซึ่งมีจำนวนน้อยและส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์โดยตรงทำให้ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

ด้านอุปกรณ์และครุภัณฑ์ห้องสมุดส่วนใหญ่มีโต๊ะ เก้าอี้สำหรับอ่านหนังสือ ชั้นหนังสือ ชั้นวางวารสาร นิตยสาร และชั้น/ตู้วางวารสารอื่น ๆ เพียงพอกับการให้บริการและการใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิศมัย หลงเจริญ (๒๕๔๙) พบว่า ห้องสมุดประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่เหมาะสม มีตู้หรือชั้นหนังสือที่เพียงพอ จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ห้องสมุดส่วนใหญ่มีเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการ เช่น คอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศ และบริการอินเทอร์เน็ต เครื่องพิมพ์ เครื่องถ่ายเอกสาร ให้บริการจำนวนน้อยมากหรือบางแห่งไม่มีให้บริการ

สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัลย์ รักพริ้ว (๒๕๔๘) พบว่า อุปกรณ์และครุภัณฑ์ภายในห้องสมุดประชาชนอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ยังไม่เพียงพอให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ

ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า หนังสือที่ให้บริการมีจำนวนน้อย หนังสือที่ให้บริการส่วนใหญ่เป็นหนังสือภาษาไทยและที่เป็นหนังสือภาษาต่างประเทศมีให้บริการจำนวนน้อย โดยอยู่ในหมวดความรู้ทั่วไป วิชาการและหนังสือสำหรับเด็ก สำหรับวารสารส่วนใหญ่เป็นวารสารทั่วไปและนิตยสาร มีหนังสือพิมพ์ให้บริการที่เป็นหนังสือพิมพ์ภาษาไทย เช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน และหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ได้แก่ บางกอกโพสต์ คล้ายคลึงกับงานวิจัยของจรัรัตน์ โพธิ์วิจิตร (๒๕๔๕) พบว่า การให้บริการด้านสื่อสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดกระบี่มีความรวดเร็วเป็นปัจจุบัน และห้องสมุดได้ดำเนินการดูแลรักษาอย่างเหมาะสมและจัดเก็บอย่างเป็นหมวดหมู่ มีการแยกสื่อแต่ละประเภทชัดเจน เพื่อความสะดวกในการให้บริการ

ด้านสื่อโสตทัศนศึกษา ส่วนใหญ่มีสื่อโสตทัศนศึกษาให้บริการ ได้แก่ เทปเสียง แผ่นที่ และลูกโลก ส่วนเทปโสตทัศนศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีให้บริการ ซึ่งสอดคล้องในบางส่วนกับงานวิจัยของวิชญา ปาณบุญณัง (๒๕๔๐) พบว่า รูปแบบเชิงแนวความคิดศูนย์วิทยบริการสาธารณะสำหรับกรุงเทพมหานคร จะต้องจัดให้มีสื่อกราฟิก รูปภาพ แผนที่ แผนภูมิ สไลด์ ภาพยนตร์

วีดิทัศน์ หนังสือประกอบเทป บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอนและสื่อสำหรับคนพิการ จะเห็นได้ว่าห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานครยังคงขาดสื่อสารสนเทศในหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อกราฟิก ห้องสมุดดิจิทัล เป็นต้น

ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่มีซีดีรอม วีซีดี และดีวีดี ให้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชญา ปาณบุญณัง (๒๕๔๐) พบว่า รูปแบบเชิงแนวความคิดศูนย์วิทยบริการสาธารณะสำหรับกรุงเทพมหานครจะต้องจัดให้มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ สื่อประเภทซีดีรอม สื่อมัลติมีเดีย สื่อไมโครคอมพิวเตอร์และสื่ออินเทอร์เน็ต

ด้านการบริการและการจัดกิจกรรมห้องสมุด พบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่เปิดให้บริการในวันอังคาร - อาทิตย์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. และหยุดให้บริการวันจันทร์และวันนักขัตฤกษ์ ผู้ใช้บริการเป็นประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา ใช้บริการห้องสมุดเฉลี่ยวันละ ๑๐๑ - ๒๐๐ คนต่อวัน มีการนำระบบอัตโนมัติมาใช้ในงานห้องสมุด โดยมีระบบงานย่อย คือ ระบบยืม - คืน ระบบสมาชิก ด้านการบริการ ให้บริการยืม - คืน บริการข่าวสาร บริการข้อมูลท้องถิ่น บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการห้องสมุดเคลื่อนที่และบริการอินเทอร์เน็ต กิจกรรมที่จัด คือ กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิศมัย หลงเจริญ (๒๕๔๙) พบว่า ส่วนใหญ่ห้องสมุดประชาชนอำเภอในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ให้บริการทุกวัน

หยุดวันนักชดถุกซ์ ซึ่งเป็นนโยบายในการพัฒนาห้องสมุดประชาชนในสังกัด และผู้เข้าใช้บริการส่วนใหญ่ คือ ประชาชน ด้านการบริการพบว่า ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดบริการ ยืม - คืน บริการแนะนำการใช้ห้องสมุด บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้า บริการห้องสมุดเคลื่อนที่และบริการอินเทอร์เน็ต และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุบล โคตา (๒๕๔๕) พบว่า ห้องสมุดประชาชนอำเภอในทศวรรษหน้า ควรจัดให้มีบริการเชิงรุก ที่หลากหลายรูปแบบ เช่น บริการห้องสมุดเคลื่อนที่ บริการค้นหาข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และจัดกิจกรรมมมความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดนิทรรศการเพื่อให้ความรู้แก่ชุมชน จัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษาและชุมชน

๒. ปัญหาและอุปสรรคของห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานครที่พบในผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ด้านการบริหารงบประมาณ ห้องสมุดได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ ไม่มีการหารายได้อื่นนอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับ ด้านความร่วมมือกับองค์กรภายนอก/ชุมชน ห้องสมุดขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ด้านการประชาสัมพันธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ ไม่หลากหลาย ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพในการทำงานที่เพียงพอ ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องสมุดมีการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในห้องสมุดจำนวนน้อยอาจเป็นเพราะห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานครมีจำนวนหลายแห่ง งบประมาณไม่เพียงพอที่จะจัดหาระบบเทคโนโลยีให้สมบูรณ์แบบได้ทุกแห่ง ด้านการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ

มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการให้บริการด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม มีสถานที่ที่ค่อนข้างคับแคบไม่สามารถขยายพื้นที่ห้องสมุดได้ ทำให้การจัดพื้นที่สำหรับบริการหรือกิจกรรมไม่เหมาะสมและเพียงพอ ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ห้องสมุดบางแห่งไม่มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนเท่าที่ควร เนื่องจากมีข้อจำกัดปัจจัยหลายประการ ได้แก่ งบประมาณ ขนาดพื้นที่ห้องสมุด ทำให้การจัดกิจกรรมและบริการมีไม่มากนัก ด้านการประกันคุณภาพ ไม่มีระบบการประกันคุณภาพ ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ด้านนโยบายและแผน ห้องสมุดบางแห่งไม่ได้ให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายและแผนงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และบริการสารสนเทศ ประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเนื่องจากเป็นห้องสมุดที่มีขนาดเล็ก สถานที่คับแคบ บุคลากรมีน้อย ทำให้การออกไปจัดกิจกรรมนอกสถานที่ทำได้ค่อนข้างยาก บริการประชาชนได้ไม่ทั่วถึง ด้านการจัดการความรู้ ไม่มีระบบการจัดการความรู้อย่างชัดเจน ไม่มีการเผยแพร่ให้ผู้ร่วมงานทราบร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของชุดิมา สัจจันันท์ และคณะ (๒๕๕๑) พบว่า ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยมีปัญหาอุปสรรคมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะงบประมาณ และการเงิน และบุคลากร แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดประชาชนยังไม่ได้ได้รับความสนใจอย่างจริงจังในการแก้ไขปัญหาจากรัฐ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และห้องสมุดประชาชนยังไม่ได้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ แม้ว่าห้องสมุดประชาชนจะได้รับการบรรจุไว้ในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๔๒ และ
ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ก็ตาม

๓. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงาน
ด้านการบริหารจัดการกับมาตรฐานห้องสมุด
ประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๐ ผลการวิจัย พบว่า
สภาพการดำเนินงานของห้องสมุดประชาชน
สังกัดกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน ๗ ด้าน
แตกต่างกับมาตรฐานห้องสมุดประชาชน
พ.ศ. ๒๕๕๐ คือ ด้านการบริหารงบประมาณ
ด้านการประกันคุณภาพ ด้านความร่วมมือ
กับองค์กรภายนอก/ชุมชน ด้านการพัฒนา
ทรัพยากรสารสนเทศ ด้านระบบเทคโนโลยี
สารสนเทศ ด้านการประชาสัมพันธ์ และ
ด้านการจัดการความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัย
ของนพวัลย์ ทงศาตรา (๒๕๕๑) พบว่า
จากเวทีห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรุงเทพ
มหานครมีจำนวนหลายแห่งจึงทำให้การ
สนับสนุนการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
มาใช้ในการดำเนินงานไม่ทั่วถึง รวมถึงการ
บริหารจัดการด้วยระบบการประกันคุณภาพ
หน่วยงานเจ้าสังกัดจัดสรรงบประมาณให้มี
จำนวนน้อยไม่เพียงพอ และห้องสมุดประชาชน
บางแห่งยังขาดแคลนบุคลากรที่ปฏิบัติงานทาง
ด้านประชาสัมพันธ์ห้องสมุดโดยตรง ผู้บริหาร
ไม่ให้การสนับสนุนระบบการประชาสัมพันธ์
ห้องสมุดอย่างชัดเจน จึงทำให้การดำเนินงาน
ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานห้องสมุดประชาชน
และจากผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย
ของพิศมัย หลงเจริญ (๒๕๔๙) พบว่า สภาพ
การดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอใน
เขตภาคตะวันออก มีสภาพการดำเนินงาน
ในปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นแตกต่างกัน
มากที่สุด ในด้านหนังสือที่มีให้บริการเครื่อง

คอมพิวเตอร์ให้บริการอินเทอร์เน็ต และงบ
ประมาณจัดซื้อสื่อสารสนเทศเนื่องจาก
งบประมาณมีน้อย

๔. จากประเด็นแนวทางการพัฒนา
ห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้
จากผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัย
ของอาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (๒๕๔๘)
พบว่า ห้องสมุดประชาชนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็น
ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ศูนย์การเรียนรู้และจัด
กิจกรรม เป็นเครือข่ายของชุมชนให้แก่ประชาชน
ส่งเสริมการอ่าน เผยแพร่วัฒนธรรม จัด
บรรยายภาคที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีการ
กำหนดให้ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งการ
เรียนรู้ที่ชัดเจน ให้ความสำคัญกับความรู้ใน
ท้องถิ่นและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา
ห้องสมุด กำหนดให้ห้องสมุดประชาชนเป็น
ศูนย์กลางการจัดกิจกรรมและให้มีบทบาทเป็น
แหล่งเรียนรู้ในชุมชน รวมทั้งพัฒนาคูณการ
อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจ
เกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และ
สอดคล้องกับงานวิจัยของชุดิมา สัจจามันท์
และคณะ (๒๕๕๑) ได้ให้แนวคิดว่าการบริหาร
จัดการและการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน
จะต้องดำเนินการในเชิงรุกให้ทันกับกระแสการ
เปลี่ยนแปลงในสังคมและในวิชาชีพ โดยเน้น
การมีส่วนร่วม มีคณะกรรมการห้องสมุด
และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใน
การพัฒนาการบริหารจัดการและการบริการ
เน้นการเข้าถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมาย และมีการ
ประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุด
ประชาชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ประโยชน์

๑. บุคลากรที่รับผิดชอบการดำเนินงาน
ห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร ควร
นำแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุด
ประชาชนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้ให้
เหมาะสมกับห้องสมุดแต่ละแห่ง เพื่อให้ห้อง
สมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่มีประสิทธิภาพ
และประสิทธิผล

๒. กรุงเทพมหานครควรให้การสนับสนุน
และส่งเสริมการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุด
ประชาชนอย่างเร่งด่วนเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรม
การอ่านและสังคมฐานความรู้ให้เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้า ต่อไป

ผลการวิจัยเรื่องนี้มีประเด็นที่สามารถ
ศึกษาค้นคว้าต่อไปเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับ

การพัฒนาห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพ
มหานคร ได้แก่

๑. ศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสาเหตุ
ของปัญหาและอุปสรรคในด้านการบริหาร
จัดการห้องสมุดประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร
โดยเฉพาะปัญหาและอุปสรรค ด้านงบประมาณ
ความร่วมมือกับองค์กรภายนอก/ชุมชน และ
การประชาสัมพันธ์ ที่มีปัญหาและอุปสรรคใน
ระดับมากและความสำคัญในการพัฒนาห้อง
สมุดประชาชน

๒. ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้
บริการที่มีต่อการให้บริการของห้องสมุด
ประชาชนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้
ห้องสมุดประชาชนมีแนวทางในการพัฒนา
ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

๓. ศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ
ความสำเร็จในการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน
สังกัดกรุงเทพมหานคร

รายการอ้างอิง

- จวีรัตน์ โพธิ์วิจิตร. (๒๕๔๕). *สภาพและปัญหาของห้องสมุดประชาชนในจังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชุติมา สัจจานันท์ และคณะ. (๒๕๕๑). *การประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในประเทศไทยตามมาตรฐานห้องสมุดประชาชน*. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย*. ๑(๑), ๑-๕.
- นพลักษณ์ ทองศาสตร์. (๒๕๕๑). *ศึกษาการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในสังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชรินทร์ ชมบุญ. (๒๕๔๔). *สภาพห้องสมุดประชาชนและปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนมิติใหม่ตามนโยบายกรมการศึกษานอกโรงเรียน*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิศมัย หลงเจริญ. (๒๕๔๙). *สภาพการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอในเขตภาคตะวันออก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชุนา ปาณปถุณง. (๒๕๔๐). *การนำเสนอรูปแบบเชิงแนวคิดศูนย์วิทยบริการสาธารณะสำหรับกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิรัช ลภีรัตนกุล. (๒๕๔๙). *กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤตและการบริหารภาวะวิกฤต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาวลัย รักพรา. (๒๕๔๘). *การประเมินผลการให้บริการของห้องสมุดประชาชนอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่*. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย. (๒๕๕๐). *มาตรฐานห้องสมุดประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๐*. วันที่ค้นข้อมูล ๓ กันยายน ๒๕๕๒, จาก <http://www.tla.or.th>.
- สำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน. (๒๕๔๗). *แนวทางการพัฒนาห้องสมุดประชาชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามมาตรา ๒๕*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้ง.
- อาชญญา รัตนอุบล และคณะ. (๒๕๔๘). *รายงานการวิจัย การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : ห้องสมุดประชาชน*. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- อุบล โคตา. (๒๕๕๕). *แนวโน้มการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนอำเภอในทศวรรษหน้าศึกษาโดยใช้เทคนิค เดลฟาย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.